

Hemlöshet – många ansikten, mångas ansvar

Plan för genomförande av regeringens
strategi för att motverka hemlöshet och
utestängning från bostadsmarknaden
2007–2009

Socialstyrelsen klassificerar sin utgivning i olika dokumenttyper. Detta är en *Skrivelse*. Det innebär att den innehåller nya eller ändrade ställningstaganden från Socialstyrelsen i form av ett meddelande eller en avrapportering. Den kan också innehålla förfrågningar eller begäran/anhållan om yttranden eller synpunkter på t.ex. remissversioner. Skrivelser är riktade till en eller flera tydliga adressater, t.ex. regeringen, landsting, kommuner, vårdgivare m.fl.

Artikelnr 2007-107-14

Publicerad www.socialstyrelsen.se, juni 2007

Innehåll

<i>Innehåll</i>	3
<i>Sammanfattning</i>	5
<i>Bakgrund</i>	7
<i>Uppdraget</i>	10
<i>Utgångspunkter</i>	11
<i>Etiska aspekter</i>	13
<i>Organisation och ekonomi</i>	15
<i>Strategins mål och insatser</i>	19
Mål 1: Alla ska vara garanterade tak över huvudet och erbjudas samordnade insatser utifrån individuella behov	19
Lägesbeskrivning.....	19
Aktiviteter	20
Mål 2: Antalet kvinnor respektive män som är inskrivna på kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet, har stödboende eller vistas på hem för vård eller boende (HVB) och inte har ordnad bostad inför utskrivning ska minska	20
Lägesbeskrivning.....	20
Aktiviteter	22
Mål 3: Inträde på den ordinarie bostadsmarknaden ska underlättas för kvinnor respektive män som befinner sig i boendetrappor, träningslägenheter eller andra former av boenden som tillhandahålls av socialtjänsten eller andra aktörer	23
Lägesbeskrivning.....	23
Aktiviteter	24
Mål 4: Antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräkas	25
Lägesbeskrivning.....	25
Aktiviteter	26
<i>Särskilda uppdrag</i>	27
Vägledning i vräkningsförebyggande arbete	27
Aktiviteter	27
Kunskapsöversikt	27
Aktiviteter	28
Utvecklingsmedel	28
Aktiviteter	29
Plan för fortlöpande uppföljning	30
Kunskapsspridning och stöd till implementering	32
<i>Kommunikationsplan</i>	33

Projekt- och kommunikationsmål.....	33
Projektets strategiska mål:	33
Övergripande kommunikationsmål:	33
Budskap	33
Strategier.....	34
Målgrupper	34
Vidareinformatörer	34
<i>Utvärdering.....</i>	35

Sammanfattning

I februari 2007 beslutade regeringen om en strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Strategin omfattar perioden 2007–2009. Fyra mål har pekats ut:

1. Alla ska vara garanterade tak över huvudet och erbjudas fortsatta samordnade insatser utifrån individuella behov.
2. Antalet kvinnor respektive män som är intagna eller inskrivna på kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet, har stödboende eller vistas på hem för vård eller boende (HVB) och inte har ordnad bostad inför utskrivning ska minska.
3. Inträde på den ordinarie bostadsmarknaden ska underlättas för kvinnor respektive män som befinner sig i boendetrappor, träningslägenheter eller andra former av boenden som tillhandahålls av socialtjänsten eller andra aktörer.
4. Antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräkas.

Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att i samråd med Boverket, Kronofogdemyndigheten och Kriminalvården leda, samordna och koordinera ett fortsatt arbete mot hemlöshet samt motverka vräkning och hemlöshet bland barn i enlighet med regeringens strategi.

Kopplat till strategin har regeringen även gett ett antal särskilda uppdrag. Socialstyrelsen ska ta fram en vägledning till stöd för kommunerna och andra aktörer i det vräkningsförebyggande arbetet. Socialstyrelsen ska tillsammans med Boverket ta fram en plan för hur den så kallade sekundära bostadsmarknaden återkommande ska kunna kartläggas, samt ta fram en kunskapsöversikt om effekter av olika boendelösningar. Socialstyrelsen har även fått i uppdrag att, i samråd med berörda myndigheter, presentera en plan för hur hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden fortlöpande ska kunna följas. Barns och ungdomars situation ska särskilt uppmärksammas.

Arbetet med de fyra strategiska målen ska länkas till pågående lokala utvecklingsprojekt som drivs vid Socialstyrelsen. Uppdraget innebär att stödja lokalt utvecklingsarbete samt att sprida kunskap inom angelägna områden. Ett tydligt barnperspektiv ska prägla satsningen.

En nationell styrgrupp leder arbetet med genomförandet av strategin. I styrgruppen ingår Socialstyrelsen, Boverket, Kronofogdemyndigheten, Kriminalvården samt Sveriges Kommuner och Landsting. En referensgrupp med representanter för myndigheter, länsstyrelser, intresseorganisationer på bostadsmarknaden samt frivillig- och brukarorganisationer har tillsatts för att utifrån sina målgruppers intressen följa arbetet och lämna synpunkter.

En viktig uppgift för de medverkande i referensgruppen är dessutom att förankra strategin inom sina respektive organisationer. Ett antal grupper har även tillsatts för de olika delprojekt som är knutna till strategin.

För hela satsningen är 65 940 000 kr avsatta. 47 700 000 kr föreslås användas för lokala satsningar inom de fyra målen.

Senast den 1 juli 2010 ska uppdraget slutrapporteras till regeringen.

Bakgrund

Socialstyrelsen har sedan 2002 bedrivit utvecklingsarbete mot hemlöshet. Det har inneburit att ge stöd till lokala verksamheter och till utveckling av metoder för att genomföra lokala och nationella kartläggningar av hemlöshetens omfattning.

År 2005 genomförde Socialstyrelsen, på regeringens uppdrag, en kartläggning av hemlösheten i Sverige. Mätningen gjordes under en vecka i april. Den visade att cirka 17 800 personer var hemlösa. Det var en ökning jämfört med 1999, då den förra räkningen gjordes.

Socialstyrelsen har definierat hemlöshet utifrån fyra olika situationer:

Situation 1. Hit räknas den mest utsatta gruppen hemlösa, cirka 3 600 personer. Ungefär 900 av dem sov ute när kartläggningen gjordes 2005. Cirka 2 700 personer bodde på härbärgen eller andra akutboenden, hotell, camping eller vandrarhem. En jämförelse mellan åren 1999 och 2005 visar en mycket stor ökning i denna sistnämnda grupp. Liksom i tidigare mätningar är det fler män än kvinnor som sover ute eller bor på härbärgen.

Två tredjedelar av personerna som befann sig i situation 1 hade missbruksproblem, en tredjedel hade psykiska problem. I många fall rörde det sig om samma personer. Mer än hälften hade varit hemlösa i mer än ett år. De flesta saknar helt sysselsättning och får ekonomiskt bistånd, sjuk- eller aktivitetsersättning. Socialstyrelsen har pekat ut brister i vård och omsorg för personer med missbruk och psykiska problem som eventuella skäl för den ökning som skett. Regeringens psykiatrisamordnare har i en rad rapporter visat på stora brister i både kvalitet och kvantitet när det gäller vården och omsorgen om personer med psykiska funktionshinder.

Situation 2. Cirka 2 000 personer befann sig i situation 2. Inom tre månader skulle de skrivas ut från kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet eller stödboende inom socialtjänst, landsting, privat vårdgivare, SIS-institution eller HVB-hem utan att ha bostad ordnad inför utskrivning eller utflyttning.

Situation 3. I denna grupp om cirka 6 400 personer ingick personer som hade osäkra boendelösningar, med risk för framtida hemlöshet. Här fanns personer som vistades på behandlingsenhet eller i någon form av stödboende. Utskrivning var inte planerad inom tre månader, men de hade inte någon bostad ordnad vid eventuell framtida utskrivning eller utflyttning.

Situation 4. I denna situation befann sig cirka 4 700 personer. De bodde kontraktslöst hos släktingar eller bekanta eller hade andrahandskontrakt för

kortare tid än tre månader. De hade sökt hjälp hos socialtjänsten eller annan organisation för att få hjälp att lösa sin boendesituation.

För ytterligare 1 100 personer var hemlöshetsituationen okänd under mätveckan.

Tre fjärdedelar av samtliga hemlösa var män. Personer födda utanför Sverige var överrepresenterade. Dessutom var en tredjedel av de hemlösa också föräldrar till barn under 18 år. Utredningen Vräkning och hemlöshet – drabbbar också barn (SOU 2005:88) har konstaterat att minst 1 000 barn varje år är med om att vräkas från sitt hem.

En beskrivning av situationen för alla dem som rapporterades som hemlösa visar att nästan hälften av kvinnorna hade missbruksproblem och/eller psykiska problem. Bland männen är missbruk vanligare. Drygt två tredjedelar hade missbruksproblem och en tredjedel psykiska problem.

Viktigt att notera är också att bland de hemlösa finns personer som inte har andra problem än att de saknar ett hem.

Av Socialstyrelsens kartläggning framgår att hemlöshetsfrågan är komplex och rymmer många olika aspekter.

Uppmärksamhet har riktats mot nya behov hos ”de klassiska hemlösa”, det vill säga främst ensamstående män med missbruksproblem och eventuell psykisk sjukdom. Som tidigare har bristande tillgång till missbrukarvård och vård och stöd till psykiskt funktionshindrade påtalats. På senare tid har även behov av sjukvård, tandvård och äldreomsorg lyfts fram. Fokus börjar även riktas mot nya grupper som riskerar att bli hemlösa. Det gäller främst barnfamiljer med svag ekonomi och ett osäkert boende.

Bostadspolitiken är under ständig förändring och påverkar också hemlösheten. Det gäller både tillgången till bostäder och de krav hyresvärdarna ställer för att erbjuda kontrakt. Ett allt hårdare klimat på bostadsmarknaden kan märkas. Det handlar inte enbart om brist på hyreslägenheter. I sina utvärderingar pekar Socialstyrelsen på en utvecklingstendens att hyresvärdar inte accepterar försörjningsstöd som inkomstkälla för att få ett förstahandskontrakt.

Det blir allt svårare att kvalificera sig på bostadsmarknaden. I takt med denna utveckling har en rad speciallösningar kommit till stånd i kommunerna för människor som inte lyckas etablera sig som hyresgäster på den ordinarie bostadsmarknaden. Olika former av kategoriboenden, träningslägenheter och sociala kontrakt har skapats. Dessa bostäder tillhandahålls vid sidan av den ordinarie bostadsmarknaden och benämns därför ofta ”den sekundära bostadsmarknaden”.

Bostadslösheten har under det senaste decenniet i allt högre grad kommit att behandlas som en socialtjänstfråga snarare än som en bostadspolitisk fråga.

Hemlösa personers eventuella behov av vård och behandling lyfts fram medan bostadslösheten kommer i bakgrunden.

Socialstyrelsens kartläggning och metodutvecklingsarbete har gett nya kunskaper om den komplexa fråga som hemlösheten är. Orsakerna bakom hemlösheten är många och olika lösningar krävs därför. Arbetslöshet, brist på utbildning, segregation och fattigdom är faktorer som har stor betydelse. Hemlösheten rör således många olika politikområden. Samarbete mellan myndigheter, kommuner och landsting, bostadsföretag och organisationer är en förutsättning för att hemlöshet ska kunna motverkas.

I februari 2007 beslutade regeringen om en strategi för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Strategin omfattar perioden 2007–2009. Fyra mål har pekats ut:

1. Alla ska vara garanterade tak över huvudet och erbjudas fortsatta samordnade insatser utifrån individuella behov.
2. Antalet kvinnor respektive män som är intagna eller inskrivna på kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet, har stödboende eller vistas på hem för vård eller boende (HVB) och inte har ordnad bostad inför utskrivning ska minska.
3. Inträde på den ordinarie bostadsmarknaden ska underlättas för kvinnor respektive män som befinner sig i boendetrappor, träningslägenheter eller andra former av boenden som tillhandahålls av socialtjänsten eller andra aktörer.
4. Antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräkas.

Uppdraget

Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att i samråd med Boverket, Kronofogdemyndigheten och Kriminalvården leda, samordna och koordinera ett fortsatt arbete mot hemlöshet samt motverka vräkning och hemlöshet bland barn i enlighet med regeringens strategi. Även representanter från länsstyrelsen och andra myndigheter, Sveriges Kommuner och Landsting och andra berörda organisationer ges möjlighet att delta i arbetet.

Uppdraget ska genomföras med utgångspunkt i de mål och den inriktning som beskrivs i strategin. Arbetet ska även länkas till pågående utvecklingsprojekt vid Socialstyrelsen. Uppdraget inkluderar både att stödja nya satsningar på lokalt utvecklingsarbete och att utveckla och sprida kunskap inom angelägna områden.

Kopplat till strategin har regeringen även gett ett antal särskilda uppdrag:

Socialstyrelsen ska ta fram en vägledning till stöd för kommunernas arbete med att förebygga vräkningar.

Socialstyrelsen ska, tillsammans med Boverket, ta fram en plan för hur den så kallade sekundära bostadsmarknaden återkommande ska kunna kartläggas, samt ta fram en kunskapsöversikt om effekterna av olika boendelösningar för att lösa hemlöshet.

Socialstyrelsen ska, i samråd med berörda myndigheter, lämna förslag på hur utvecklingen av hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden fortlöpande ska kunna följas. Barns och ungdomars situation ska särskilt uppmärksammas.

Dessutom har Kronofogdemyndigheten fått i uppdrag att utveckla statistik över vräkningar.

Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 1 juli 2010.

Utgångspunkter

En central slutsats från Socialstyrelsens kartläggning är att det inte finns ”en typisk hemlös”. Hemlöshet beskriver inte en *person* utan den *situation* som en person befinner sig i för en kortare eller längre tid.

I dagligt tal används begreppet ”hemlös” ofta för att beskriva en person som sover ute, på härbärge eller annat akutboende. Socialstyrelsen använder en bredare definition och inkluderar personer som för tillfället har någonstans att bo, men som har en mycket osäker bostadssituation.

Det finns stora skillnader mellan personerna i olika situationer av bostadslöshet – mellan män och kvinnor och mellan personer som är födda i olika delar av världen.

Att inte ha en bostad innebär, oavsett vilka andra eventuella problem man har, en stor osäkerhet och försvårar möjligheterna att leva ett bra liv. Socialstyrelsen anser därför att hemlöshet ska betraktas som ett problem i sig.

Socialtjänsten har idag det yttersta ansvaret för personer som saknar bostad. Men socialtjänsten kan inte ensam lösa bostadsproblemen. Socialtjänsten har inte verktyg för att påverka bostadspolitikerna. Arbetet med bostadsfrågor tar dessutom resurser från det som är socialtjänstens egentliga uppdrag, nämligen behandlingsinsatser och annat stöd till individen.

Många gånger kan olika former av socialt stöd vara nödvändigt för att en person ska klara av sitt boende och detta blir därmed ett ansvar för socialtjänsten. Men hemlösheten är också i allra högsta grad en bostadspolitisk fråga. Den handlar om bostadsbyggande och om bostadsmarknadens sätt att fungera. När kraven för att få ett förstahandskontrakt ställs allt högre växer grupperna som inte passar på den ”vanliga” bostadsmarknaden. De blir klienter hos socialtjänsten, trots att de kanske inte har några andra problem än bostadslösheten.

Hemlöshetsfrågan rör också andra politikområden som arbetsmarknads-, utbildnings- och integrationspolitik.

En bärande utgångspunkt i satsningarna mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden måste således vara att se frågan i bred belysning, att försöka finna och åtgärda de systemfel som leder till att stora grupper inte släpps in på den ordinarie bostadsmarknaden. Diskriminering är en viktig fråga att belysa i detta sammanhang.

Hemlösheten har många ansikten och är därför mångas ansvar. Viktigt att beakta är att hemlöshet också drabbar barn och ungdomar. Arbetet med att genomföra regeringens strategi fordrar att många olika aktörer samverkar: myndigheter, bostadsföretag, kommuner, landsting, intresseorganisationer på bostadsmarknaden samt frivillig- och brukarorganisationer.

Varje hemlös har sin egen historia att berätta – och sina egna tankar om framtiden. I arbetet med att motverka hemlöshet gäller det att möta den enskilda människan där hon står och se till hans eller hennes specifika behov. Arbetsättet ska syfta till att ta till vara och stärka individens egna resurser. Hur samhället förmår möta den enskilde individen har en avgörande betydelse. Grundläggande är att se en bostadssökande och inte enbart fokusera på andra tänkbara svårigheter som personen kan ha. Hemlöshet är, som redan påpekats, ett problem i sig och att ha ett ordnat boende kan öka förutsättningarna för att också ta itu med andra problem.

Arbetet med strategin förutsätter deltagande och aktiv medverkan från personer som själva är eller har varit hemlösa. Många som lever i social utsatthet har långvarig erfarenhet av myndighetskontakter. Hos många finns – av förklarliga skäl – en ”myndighetströtthet” och en misstro mot samhällets företrädare. För att arbetet med strategin ska kunna bli framgångsrikt är det nödvändigt att det finns en förståelse från samhällets sida för hur hemlösa personer upplever möten med myndigheter. Samverkan med brukarorganisationer är av grundläggande betydelse för att se till att ett tydligt brukarperspektiv präglar satsningen.

Etiska aspekter

Hemlöshetsfrågan rymmer en rad etiska aspekter som är av allra största vikt att reflektera över. Framför allt brukarorganisationerna, men även forskare, har i olika sammanhang lyft fram hemlöshetsfrågans etiska dimension.

Frågan har behandlats av Socialstyrelsens rådgivande nämnd för etiska frågor. Etiska aspekter kommer att vara ett viktigt ämne för diskussion under arbetet med att genomföra satsningen mot hemlöshet.

Hur ser vårt samhälle på personer som lever i social utsatthet? Vad innebär egentligen generell välfärd, när det nu skapas alltfler särskilda lösningar för utsatta grupper? När ska samhället ingripa i enskilda människors liv? Mötet mellan den enskilde och myndigheten är alltid ett ojämlikt möte, där myndigheten har makt att fatta beslut som blir avgörande för individens framtid? Hur kan möten skapas där den enskilde ändå får möjlighet att ta tillvara sina egna resurser och ”ta makten över sitt liv”? Vilken roll spelar frivilliginsatser för att motverka hemlöshet?

I hemlöshetsfrågan är det också tydligt att olika intressen ibland kan stå emot varandra. När det till exempel handlar om vräkning kan hyresvärderna och grannarna ha en helt annan uppfattning om vad som är en riktig åtgärd än hyresgästen som hotas av avhysning.

I arbetet med hemlöshetsstrategin ska den bärande utgångspunkten dock hela tiden vara att se den utsatta människans situation, det vill säga den som är eller riskerar att bli hemlös.

Ett antal konkreta exempel belyser några etiska frågor som man kan möta i arbetet mot hemlöshet.

- I hälso- och sjukvårdslagen anges att ”målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen” samt att vården ska vara ”lätt tillgänglig”. En erfarenhet från verksamheter som drivs med stöd av Socialstyrelsen är att många hemlösa undviker att söka sig till hälso- och sjukvården, trots att behov finns. Brister i bemötandet är ett skäl som många anger. I Stockholm har Hållpunkt Maria startats, dit hemlösa personer kan gå för att få sjukvård. Socialstyrelsen har också beviljat projektmedel till verksamhet för att erbjuda hemlösa sjukvård. Men är det rätt att stimulera framväxten av dessa ”specialverksamheter” för vissa grupper, när lagen tydligt säger att hälso- och sjukvården ska vara till för alla på lika villkor? Den rådgivande etiska nämnden gör bedömningen att sjukvårdsinsatser riktade till hemlösa personer är övervägande positiva, eftersom vårdens kvalitet är hög, tillgängligheten god och

verksamheten mycket uppskattad av dem som vänder sig dit. Det finns dock en risk att dessa särskilda insatser kan leda till att hälso- och sjukvården som helhet inte utvecklar kompetens för att kunna möta människor som lever i social utsatthet, utan i allt högre grad väljer att hänvisa hemlösa personer till särskilt anordnad hälso- och sjukvård.

- Erfarenheter från bland annat Socialstyrelsens hemlöshetsprojekt visar att tidiga insatser och samverkan mellan socialtjänst, kronofogden och bostadsföretaget är en framgångsfaktor när det gäller att förhindra vräkningar. Finns det en risk att hyresgästen upplever ett aktivt förebyggande arbete som ett intrång, att det istället tar ifrån den enskilde hennes initiativkraft och försvårar möjligheten att på egen hand lösa problemen? Nämnden anser att barnens bästa alltid ska värnas när det handlar om vräkningar. De vuxnas integritet kommer här i andra hand.
- Forskning har visat att ju fler speciallösningar (exempelvis olika former av boendetrappor, härbärgen, sociala kontrakt) som skapas i kommunerna, desto fler är det som inte platsar på den ordinarie bostadsmarknaden. Följden blir att ytterligare särlösningar behöver skapas. Vilken slutsats ska man dra av detta?
- Finns det en risk att socialtjänsten i alltför hög grad hamnar ”i händerna på” fastighetsägarna? För att kunna åtnjuta deras förtroende tvingas socialtjänsten erbjuda de ”bästa” hyresgästerna i stället för dem som kanske har störst behov.
- Kritik har framförts mot frivilligorganisationer som bland annat driver härbärgen och olika former av lågtröskelboenden. Det hävdas ibland att sådana lösningar håller kvar människor i mycket dåliga livssituationer. Kan dessa verksamheter ha en konserverande effekt eller ska man se dem som en möjlighet att nå hemlösa personer och motivera dem att söka sig vidare?

Organisation och ekonomi

Arbetet under hela tiden för genomförandet leds av en nationell styrgrupp där Socialstyrelsen, Boverket, Kriminalvården och Kronofogdemyndigheten samt Sveriges Kommuner och Landsting ingår. Styrgruppen är ansvarig för genomförandet av strategin. Gruppen fattar beslut om planer för alla de delprojekt som ingår samt om den övergripande planen för arbetet. Styrgruppen beslutar också om kriterier för fördelning av utvecklingsmedel samt om dispositionen av de ekonomiska medlen. Styrgruppen medverkar i utvärderingen av de lokala satsningar som fått stöd. Samtliga i styrgruppen har ett ansvar att bidra med kunskap inom sina respektive områden samt att förankra hemlöshetsinsatsen i sina organisationer så att åtgärder mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden ska ingå som en del i den ordinarie verksamheten.

Därutöver har myndigheterna i styrgruppen även definierat sina specifika uppgifter.

Boverket bidrar med kunskap om bostadsmarknaden vid framtagandet av en plan för kartläggning av den sekundära bostadsmarknaden. Boverket medverkar också i analyser och utvärderingar av sådana genomförda kartläggningar. Boverket kommer dessutom att delta i framtagandet av metoder att identifiera och beskriva olika boendelösningar för att motverka hemlöshet, liksom i analysen av effektiviteten i olika arbetssätt. Boverket kommer även att följa åtgärder som kommunerna vidtar mot hemlöshet, när Boverket följer bostadsmarknaden överhuvudtaget, till exempel genom den årliga bostadsmarknadsenkäten.

Kronofogdemyndigheten har kontinuerlig kontakt med såväl fastighetsägare, hyresgäster samt sociala myndigheter och har därmed stor kunskap om vilka som drabbas av vräkning. Myndigheten bedriver också ett omfattande förebyggande arbete och samlar statistik. Genom att utveckla sin statistik kommer Kronofogdemyndigheten att bidra till ökad kunskap om vräkningar – omfattning, vilka som drabbas, fördelning på kommuner, utvecklingstendenser.

Kriminalvården kommer att rikta ökad uppmärksamhet på boendefrågan i samband med frigivning från anstalt. Framtida boende ska vara en viktig del i den intagnes individuella plan. Boendeträning kan också vara en betydelsefull insats. Kriminalvården ska utveckla sin statistik för att få kunskap om bostadssituationen för personer som varit intagna på kriminalvårdsanstalt.

En referensgrupp har tillsatts för att, utifrån sina målgruppers intressen, följa arbetet och lämna synpunkter. En viktig uppgift för de medverkande i refe-

rensgruppen är dessutom att förankra strategin inom sina respektive organisationer. I referensgruppen ingår:

- Fastighetsägarna i Sverige.
- Hyresgästföreningen.
- SABO – de allmännyttiga bostadsföretagens organisation.
- Länsstyrelsen i Stockholms län.
- Barnombudsmannen, BO.
- Handikappombudsmannen, HO.
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO.
- Stadsmissionen.
- Stockholms hemlösa förening.
- Kriminellas Revansch i Samhället, KRIS.
- Riksförbundet för Social och Mental Hälsa, RSMH.
- Faktum, Göteborg.

Ett antal grupper har även tillsatts för de olika delprojekt som är knutna till strategin.

Vid Socialstyrelsen är 2,75 heltidstjänster avsatta för arbetet från mars 2007 och 3,5 tjänster under 2008–2010.

Regeringen har uppdragit till Socialstyrelsen att specificera hur stor del av de ekonomiska medlen för satsningen som kommer att användas för lokalt utvecklingsarbete.

I nedanstående tabell anges de totalt avsatta medlen för hemlöshets-satsningen 2007–2008. Här redovisas de beräknade kostnaderna för de särskilda uppdrag som ingår samt för de utvecklingsprojekt som kommer att avslutas under år 2007. För åren 2008–2009 föreslås således 47 700 000 kr att kunna användas för lokalt utvecklingsarbete.

Avsatta medel totalt 2007–2008	65 940 000 kr (9 940 000+23 000 000 +33 000 000)
Utveckling av Kronofogdemyndighetens statistik (medel till Kronofogden)	550 000 kr
Boverkets arbete med utveckling av bostadsmarknadsenkäten (medel till Boverket) Metodutvecklingsarbete för att, tillsammans med länsstyrelserna, kunna följa hemlöshetsfrågan ur ett regionalt perspektiv samt ta fram en kunskapsöversikt över flyktingars boendesituation och en modell för hur flyktingars bostadssituation kan följas.	100 000 kr 400 000 kr
Vägledning i vräkningsförebyggande arbete	950 000 kr
Kunskapsöversikt, (IMS och köpt tjänst)	1 800 000 kr
Uppföljning av utvecklingsmedlen och lokala hemlöshetsåtgärder, (köpt forskarkompetens)	2 500 000 kr
Implementeringsstöd, idéseminarier och övrig kunskapsspridning, resor samt personalkostnader (beräkning på ca en tjänst under tre år)	2 000 000 kr
Stöd till lokala utvecklingsprojekt 2007	9 940 000 kr
Medel för lokalt utvecklingsarbete 2008–2009	47 700 000 kr

Riksdagen har för budgetåret 2007 anvisat totalt 32 940 000 kr att användas för det fortsatta arbetet mot hemlöshet samt att motverka vräkning och hemlöshet bland barn. Av dessa medel ska Socialstyrelsen, i enlighet med ett tidigare regeringsbeslut (beslut nr 6 den 27 januari 2005) använda 9 940 000 kr till insatser som syftar till att utveckla metoder för att långsiktigt komma tillrätta med hemlösheten. Dessa medel betalas ut under 2007 till de pågående lokala satsningarna. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2008.

För budgetåret 2008 beräknas anslaget till 33 000 000 kr.

Kronofogdemyndigheten gavs i regleringsbrevet för 2007 i uppdrag att utveckla statistik om vräkningar. För uppdraget får Kronofogdemyndigheten rekquirera högst 450 000 kr från Socialstyrelsen. Kronofogdemyndigheten har begärt ytterligare 100 000 kr för att på lång sikt kunna redovisa en för-

Strategins mål och insatser

Nedan redogörs för de aktiviteter som föreslås genomföras inom strategins fyra mål samt aktörer och tidplaner.

Mål 1: Alla ska vara garanterade tak över huvudet och erbjudas samordnade insatser utifrån individuella behov

Lägesbeskrivning

Socialstyrelsens kartläggning 2005 visade att cirka 3 600 personer tillhörde den allra mest utsatta gruppen hemlösa personer. De var hänvisade till mycket tillfälliga lösningar: akutboenden, kvinnojourer, härbärgen. Av dessa 3 600 hade cirka 900 personer sovit ute.

Många i denna grupp har en sammansatt problematik av missbruk, psykisk och fysisk ohälsa. Många känner också en misstro mot att själva söka sig till myndigheter för att få stöd.

Regeringen pekar i strategin på vikten av att kommuner och landsting tillsammans utvecklar ett uppsökande arbete för att kunna möta människor på härbärgen och akutboenden och länka dem vidare till ordinarie socialtjänst och fortsatta insatser. Även frivilligorganisationer har här en viktig uppgift att fylla.

Sedan den 1 maj 2000 utgår statsbidrag till verksamhet med personliga ombud för personer med psykiska funktionshinder (90 000 000 från 2002 tills vidare). Regeringen har tillfört ytterligare 20 000 000 kr för vardera åren 2007 och 2008. De utökade resurserna kan användas för att utveckla verksamheten till stöd för personer med psykiska funktionshinder som också är hemlösa. Socialstyrelsen har dessutom fått i uppdrag att se över den målgrupp som de personliga ombuden arbetar med. Personliga ombud kan vara en viktig länk mellan det uppsökande fältarbetet och myndighetskontakter, exempelvis genom att stödja hemlösa personer i kontakten med socialtjänsten.

Aktiviteter

Insats	Aktörer	Tidplan
Uppmuntra kommuner och landsting att gemensamt utveckla ett samordnat och riktat fältarbete för att kunna möta kvinnor och män på härbärgen och akutboenden i deras egen miljö och länka dem vidare till ordinarie socialtjänst och fortsatta insatser.	Kommuner, landsting, organisationer med flera.	Utvärdering inom ramen för Socialstyrelsens slutrapport senast den 1 juli 2010.

Huvudaktiviteten för Socialstyrelsen och de övriga aktörerna i styrgruppen är inom Mål 1 att stödja kommuner, landsting, frivilligorganisationer och andra aktörer genom att fördela medel till gemensamt, lokalt utvecklingsarbete. Ansökningar om hemlöshetssatsningar som också innefattar verksamhet med personliga ombud ges hög prioritet.

Mål 2: Antalet kvinnor respektive män som är inskrivna på kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet, har stödboende eller vistas på hem för vård eller boende (HVB) och inte har ordnad bostad inför utskrivning ska minska

Lägesbeskrivning

Socialstyrelsens kartläggning 2005 visade att cirka 8 400 personer var inskrivna på kriminalvårdsanstalt, behandlingshem, stödboende eller HVB-hem utan att ha bostad ordnad vid utskrivning eller utflyttning. Av dessa skulle 2 000 personer skrivas ut inom tre månader.

Kartläggningen visar att många av de hemlösa personerna har problem med missbruk och/eller psykiska problem. Bostad och stöd i vardagen är en förutsättning för att behandling, rehabilitering och återhämtning ska fungera. En väl fungerande övergång mellan behandling i slutenvård till mer öppna former är mycket viktig.

I regeringens strategi framhålls att långsiktiga och uthålliga strukturer behöver byggas upp, såväl inom kommunerna som mellan kommuner, landsting, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse och frivilligorganisationer.

Sedan 2005 pågår ”Ett kontrakt för livet”, som är en tre-årig satsning med målet att förstärka hela missbrukarvården. Med ett riktat statsbidrag ska kommuner och andra aktörer stimuleras att utveckla och stärka missbrukarvården på lokal nivå. En annan del av satsningen sker inom LVM-vården (Lag om vård av missbrukare i vissa fall). De kommuner som aktivt medverkar i vårdplaneringen och följer upp LVM-vården med fortsatta vårdin-

satser samt bostad, sysselsättning och psykosocialt stöd efter genomgången LVM-vård får sina avgifter väsentligt sänkta under den tid som vård i annan form enligt 27 § LVM pågår.

I ett antal kommuner genomför Statens institutionsstyrelse också en tre-årig försöksverksamhet med en modell för förstärkt vårdkedja i LVM-vården. Inom ramen för satsningen pågår även aktiviteter för att bekämpa missbruk inom kriminalvården.

Inom Statens institutionsstyrelse arbetar man nu aktivt med att hitta kriterier för hur klienternas bostadssituation följs upp i de individuella planer som ska upprättas för varje klient under vårdtiden och sex månader därefter.

Personliga ombud för personer med psykiska funktionshinder kan vara en möjlig insats också för personer som finns på HVB-hem liksom för personer med psykiska funktionshinder och ett samtidigt missbruk.

För att förbättra och skapa en mer strukturerad övergång från livet på anstalt finns sedan den 1 januari 2007 ett nytt utslussningssystem inom kriminalvården med fyra utslussningsåtgärder som kan kombineras på ett för den enskilde optimalt sätt: frigång, vårdvistelse, halvvägshus och utökad frigång. Halvvägshus är ett övergångsboende där den intagne ges möjlighet att förbereda sig för en tillvaro utanför anstalten. Ett halvvägshus kan antingen vara placerat mitt i samhället eller i anslutning till ett anstaltsområde. Miljön är öppnare än den som finns på en öppen anstalt. Personalen finns som ett stöd i vardagen och för att kontrollera att den intagne följer de regler som gäller. Den intagne ska delta i utbildning, få behandling eller delta i särskilt anordnad verksamhet. Den intagne får inte vistas utanför halvvägshuset annat än på särskilt bestämda tider för att delta i sysselsättning, göra inköp, delta i aktiviteter samt för fri tid. Vistelse i halvvägshus får beviljas efter att halva strafftiden, dock minst tre månader, har avtjänats och fram till villkorlig frigivning.

Aktiviteter

Insats	Aktörer	Tidplan
Stimulera ökad samverkan kring boendet i samband med utskrivning från behandlingsenhet eller stödboende inom kriminalvård, socialtjänst, landsting eller annan vårdgivare.	Kommuner, landsting, Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse, Socialstyrelsen i samråd med berörda organisationer.	Utvärdering inom ramen för Socialstyrelsens slutrapport senast den 1 juli 2010
2005–2007 utgår riktade statsbidrag till förstärkt missbrukarvård där fokus bland annat ligger på en förstärkt vårdkedja och helhetssyn där boende ingår som en komponent.	Kommuner, landsting, länsstyrelserna, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, organisationer.	2005–2007. Samlad utvärdering av Socialstyrelsen senast den 31 december 2009
Ökat statsbidrag med 20 mnkr årligen för 2007 respektive 2008 för verksamhet med personligt ombud för personer med psykiska funktionshinder.	Kommuner.	Permanent verksamhet.

Huvudaktiviteten för Socialstyrelsen och de övriga aktörerna i styrgruppen är inom Mål 2 att stödja kommuner och andra aktörer genom att fördela medel till lokalt utvecklingsarbete. Utveckling av systematiska samverkansformer mellan kommuner, myndigheter, organisationer med flera ska stimuleras. Det gäller till exempel ökad samverkan mellan kommunens socialtjänst och kriminalvården inför frigivning.

Styrgruppen ska också hålla sig informerad om vad som sker i andra statliga satsningar med bäring på arbetet att motverka hemlöshet. Det gäller till exempel förstärkningen av missbrukarvården, verksamheten med personliga ombud och det nya utslussningssystemet inom kriminalvården, NU!-projektet som drivs vid Socialstyrelsen (Nationellt Utvecklingsstöd till verksamheter för människor med psykisk sjukdom eller psykiskt funktionshinder).

Mål 3: Inträde på den ordinarie bostadsmarknaden ska underlättas för kvinnor respektive män som befinner sig i boendetrappor, träningslägenheter eller andra former av boenden som tillhandahålls av socialtjänsten eller andra aktörer

Lägesbeskrivning

I många av landets kommuner har olika trappstegsmodeller (så kallade boendetrappor) utvecklats. Det innebär att kommunerna har förhandlat med bostadsföretagen om ett antal bostäder som socialtjänsten upplåter i andra hand till hyresgäster som inte själva får besittningsrätt till bostaden. Dessa bostäder används i många fall som ett led för att uppnå vissa mål som formulerats i en behandlingsplan. Utmärkande för boendetrappan är att bostäderna tillhandahålls vid sidan av den ordinarie bostadsmarknaden och benämns därför ofta ”den sekundära bostadsmarknaden”.

Utvärdering av de lokala projekt som genomförts med stöd av Socialstyrelsen 2002–2005 visar att erfarenheterna av boendetrappor är blandade.

Å ena sidan kan kraven för att komma vidare till nästa steg i ”trappan” skärpas under hand. Vägen till ett eget kontrakt kan bli längre än vad som från början förespeglades. Det kan vara pressande för personen som befinner sig i ”trappan” att inte kunna förutse hur boendesituationen ser ut i framtiden. Kanske blir det nödvändigt att flytta för att gå vidare till nästa trappsteg eller för att man har ”trillat ner” därför att man överträtt reglerna som gäller för att få hyra bostaden.

Å andra sidan finns exempel på att hyresgästernas rättigheter har kunnat stärkas inom ramen för denna modell och att de fått en bättre situation än tidigare. Utvärderingarna visar dock att det är få som lämnar boendetrappan för ett kontrakt på den ordinarie bostadsmarknaden.

En metod som vunnit allt större gehör utomlands är ”Bostad först”-modellen. Metoden innebär att den hemlöse personen först ska erbjudas en bostad på den ordinarie bostadsmarknaden och parallellt få det stöd han eller hon kan behöva för att komma tillrätta med eventuella andra problem.

Kunskapen behöver utvecklas om i vad mån boendetrappor och ”Bostad först”-modellen är verksamma metoder för att hemlösa personer ska få ett eget kontrakt på den ordinarie bostadsmarknaden.

Aktiviteter

Insats	Aktörer	Tidplan
Stimulera kommuner att tillsammans med bostadsföretag och andra relevanta aktörer utveckla boendelösningar där målet är att de hemlösa får ett eget kontrakt på den ordinarie bostadsmarknaden. Utvecklingsarbetet ska ta tillvara erfarenheter från framgångsrika boendetrappor och metoder för "Bostad först".	Kommuner, bostadsföretag och berörda organisationer.	Utvärdering inom ramen för Socialstyrelsens slutrapport senast den 1 juli 2010.
Ta fram en plan för kartläggning av den sekundära bostadsmarknaden, det vill säga de bostäder som upplåts genom socialtjänstens försorg exempelvis för uthyrning i andra hand eller olika former av försöksboenden.	Socialstyrelsen och Boverket.	Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2007.
Kunskapsöversikt om effekter av olika metoder för att hemlösa ska få ett eget kontrakt på den ordinarie bostadsmarknaden.	Socialstyrelsen (genom IMS), Boverket, med flera.	Uppdraget slutrapporteras senast den 31 december 2008.

En aktivitet inom Mål 3 blir att fördela medel till lokalt utvecklingsarbete. Det kan bland annat handla om insatser för att öka samarbetet mellan kommun och hyresvärdar, systematisk samverkan mellan bostadsförsörjning och socialtjänst, åtgärder mot diskriminering, hjälp till den enskilde att själv söka bostad (exempelvis genom personligt ombud).

I strategin har regeringen pekat på behovet av att kunna följa utvecklingen av den så kallade sekundära bostadsmarknaden. Socialstyrelsen och Boverket har därför fått i uppdrag att ta fram en plan för kartläggning av den sekundära bostadsmarknadens utbredning och utveckling i Sverige. Syftet med planen är att ge förslag på hur man framöver skulle kunna kartlägga och fortlöpande följa utvecklingen av den sekundära bostadsmarknaden.

Bearbetning av tidigare undersökningar och statistik kommer att göras. För att ytterligare samla kunskap ska seminarier anordnas med kommuner, forskare, länsstyrelser och intresseorganisationer. Ett förslag till enkät till kommunerna tas fram där den sekundära bostadsmarknaden och målgrupperna är definierade. Kartläggningen ska avse personer som har ett beslut om bostad från socialtjänsten, inte andrahandsmarknaden generellt. Frågor som är angelägna att få svar på är bland annat: Ökar eller minskar antalet bostäder inom den sekundära bostadsmarknaden? I så fall, var någonstans och varför?

Detta arbete ska bidra till ett bättre underlag för utvärdering av kommunernas insatser mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

Socialstyrelsen har även fått regeringens uppdrag att, i samråd med Boverket, ta fram en kunskapsöversikt över olika boendelösningar. Syftet är att finna metoder som är verksamma i bemärkelsen att de underlättar för hemlösa personer – som befinner sig i boendetrappor, träningslägenheter eller andra former av boenden som tillhandahålls av socialtjänsten eller andra aktörer – att få inträde på den ordinarie bostadsmarknaden. Kunskapsöversikten ska vara ett stöd för kommuner och andra aktörer i sitt arbete med att ge insatser till hemlösa kvinnor och män.

IMS (Institutet för utveckling av Metoder i Socialt arbete) genomför en ”mapping”, vilket innebär en systematisk kartläggning över hur kunskapsläget ser ut. Denna kartläggning kommer att redovisa vilka metoder/insatser som används för att underlätta inträde på den ordinarie bostadsmarknaden och vilken vetenskaplig styrka de har. IMS bidrar sedan till den totala översikten genom att sammanställa en systematisk översikt över de studier som är kontrollerade och som belyser insatsernas effekter. Socialstyrelsen bearbetar övriga studier som IMS funnit. Socialstyrelsen kommer även att vända sig till praktiker och forskare för att göra en inventering av vilka metoder/insatser som används i Sverige. Socialstyrelsen sammanställer slutligen de olika delarna i en rapport. I sammanställningen ska de metoder som har vetenskapligt stöd lyftas fram.

Mål 4: Antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräkas

Lägesbeskrivning

Antalet vräkningar har minskat med ungefär hälften under de senaste tio åren. Av de ansökningar som görs är det cirka 35 procent som leder till vräkning. Där det finns en väl utvecklad samverkan mellan Kronofogdemyndigheten, socialtjänsten och fastighetsägarna har vräkningarna minskat ännu mer. Statistiken på området är dock bristfällig.

Utredningen Vräkning och hemlöshet – drabbar också barn (SOU 2005:88) uppskattade att minst 1 000 barn drabbas av vräkning varje år och att barn som saknar ett hem upplever det som mycket påfrestande. Det kan innebära uppbrott från kamraterna och en längre skolväg. Vräkningen är också ofta förknippad med skuld och skam.

De flesta som vräks – det gäller även barnfamiljer – gör det på grund av bristande hyresbetalning. Ofta finns en komplicerad ekonomisk problematik i bakgrunden.

Äldre kvinnor och män med en sammansatt problematik av både psykisk sjukdom och demens och som inte nås av hemtjänsten har – framför allt på lokal nivå – alltmer uppmärksammas som en riskgrupp när det gäller vräkningar.

Kronofogdemyndigheten har noterat att unga män ökar mest i gruppen med risk för framtida hemlöshet. Möjligheten till snabba lån utan kreditprövning leder till att särskilt unga vuxna riskerar att bli skuldsatta och därmed få svårt att skaffa sig ett hyreskontrakt.

Aktiviteter

Insats	Aktörer	Tidplan
Stimulera utveckling av det lokala vråkningsförebyggande arbetet.	Kommuner, Kronofogdemyndigheten, länsstyrelserna, Socialstyrelsen övriga berörda myndigheter och organisationer.	Utvärdering inom ramen för Socialstyrelsens slutrapport senast den 1 juli 2010.
Utveckla statistik över antalet ansökningar och verkställda vråkningar.	Kronofogdemyndigheten.	Uppdraget ska redovisas senast den 1 januari 2009.
Uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram en vägledning till kommuner och andra berörda för att stödja det vråkningsförebyggande arbetet.	Socialstyrelsen i samråd med Kronofogdemyndigheten, övriga berörda myndigheter och organisationer.	Uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2008.

En aktivitet för Socialstyrelsen och de övriga aktörerna i styrgruppen inom Mål 4 är att stödja kommuner och andra aktörer genom att fördela medel till lokalt utvecklingsarbete. Det kan exempelvis handla om förebyggande arbete med ekonomisk rådgivning och/eller andra insatser som kan förhindra en vråkning, boendestöd i olika former. Personligt ombud kan vara en viktig insats för personer med psykiska funktionshinder. Erfarenheter från de hemlöshetsprojekt som tidigare drivits med stöd av Socialstyrelsen ska tas till vara.

Socialstyrelsen ska dessutom, i samråd med Kronofogdemyndigheten, ta fram en vägledning till stöd för kommunernas vråkningsförebyggande arbete. Vägledningen ska innehålla information om gällande lagstiftning inom området samt goda exempel på förebyggande insatser.

Särskilda uppdrag

Kopplat till strategin har regeringen även gett ett antal särskilda uppdrag. Nedan redogörs för uppdragen och förslag på aktiviteter samt aktörer och tidplaner.

Vägledning i vräkningsförebyggande arbete

En slutsats från Socialstyrelsens metodutvecklingsarbete är att åtgärder för att förebygga vräkning bedöms vara framgångsrika och att sådana strategier bör utarbetas och genomföras inom socialtjänsten. Socialstyrelsen har fått regeringens uppdrag att ta fram en vägledning för kommunerna och andra aktörer i det vräkningsförebyggande arbetet. Uppdraget kommer att genomföras i samråd med Kronofogdemyndigheten.

Aktiviteter

Insats	Aktörer	Tidplan
Uppdrag till Socialstyrelsen att ta fram en vägledning till kommuner och andra berörda för att stödja det vräkningsförebyggande arbetet.	Socialstyrelsen i samråd med Kronofogdemyndigheten, övriga berörda myndigheter och organisationer.	Uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2008.

Syftet med vägledningen är att ge kommunerna stöd i att utveckla och säkra rutinerna i arbetet med att motverka vräkning, särskilt för barnfamiljer. Vägledningen ska ge information om den lagstiftning som gäller inom området. Därutöver ska vägledningen innehålla goda exempel på vräkningsförebyggande arbete. Det gäller inte minst resultat från de utvecklingsprojekt som bedrivits med stöd av Socialstyrelsen. För att inhämta kunskap ska litteratur och forskning gås igenom. Seminarier anordnas med inriktning på att samla goda exempel. Kontakter etableras även med nätverk som arbetar vräkningsförebyggande. Vägledningen ska fortlöpande uppdateras.

Kunskapsöversikt

En mängd olika boendelösningar har etablerats för personer som inte får bostad på den ordinarie bostadsmarknaden. Det handlar om olika typer av kategoriboenden, boendetrappor, försökslägenheter, sociala kontrakt med mera. Meningarna är delade om effekterna av dessa lösningar. Å ena sidan kan de innebära att den hemlöse personen får en bättre boendesituation än tidigare och att rättigheterna som hyresgäst stärks. Å andra sidan kan de medföra en stor osäkerhet för den enskilde. Exempelvis kan man vid överträdelser av regler riskera att ”trilla ner” i boendetrappan eller tvingas flytta

för att nå nästa steg i ”boendekarriären”. Svårigheten att planera för sin framtid kan vara mycket pressande för en person som kanske även i övrigt lever i en utsatt social situation.

”Bostad först” är en modell som prövats i både USA och Europa. Då erbjuds individen en bostad, parallellt med det övriga stöd som kan behövas. Att ha en ordnad boendesituation ses således som en förutsättning för att kunna arbeta med eventuella övriga problem som kan finnas.

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att – i samråd med Boverket – ta fram en kunskapsöversikt över olika boendelösningar och deras effekter. Arbetet ska utföras av IMS (Institutet för utveckling av Metoder i Socialt arbete) vid Socialstyrelsen.

Aktiviteter

Insats	Aktörer	Tidplan
Kunskapsöversikt om olika metoders effekter för att hemlösa personer ska kunna få ett eget kontrakt på den ordinarie bostadsmarknaden.	Socialstyrelsen (genom IMS), Boverket.	Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2008.

För att få en översikt över kunskapsläget genomför Socialstyrelsen (genom IMS) en systematisk kartläggning. Här redovisas vilka metoder som finns för att underlätta inträde på den ordinarie bostadsmarknaden, och vilken vetenskaplig styrka dessa metoder har. IMS kommer också att sammanställa en systematisk översikt över de studier som är kontrollerade och som belyser insatsernas effekter. Socialstyrelsen bearbetar övriga studier som IMS funnit i sin kartläggning. Socialstyrelsen kommer också att vända sig till praktiker och forskare för att göra en inventering av de metoder/insatser som används i Sverige. Till sist sammanställer Socialstyrelsen de olika delarna till en kunskapsöversikt där det vetenskapliga stödet för särskilda metoder tydligt framkommer, men där hela området beskrivs.

Utvecklingsmedel

Socialstyrelsen har regeringens uppdrag att fördela medel till lokalt utvecklingsarbete i syfte att motverka hemlöshet. Utvecklingsmedlen omfattar samtliga fyra mål i strategin. Syftet är att utveckla arbetssätt och arbetsorganisation för att åstadkomma uthålliga strukturer i arbetet mot hemlöshet.

Kommuner, landsting, bostadsföretag, frivilligorganisationer med flera uppmanas att söka utvecklingsmedel för lokala satsningar som syftar till att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Satsningar som genomförs i samverkan mellan flera aktörer kommer att prioriteras. Aktörer som berörs av satsningen och som kan behöva samverka är bland andra kommunernas socialtjänst, skolan, landstingens psykiatri och primärvård, försäkringskassan, arbetsförmedlingen, polisen, kriminalvården, kro-

nofogden samt frivillig-, brukar- och invandrarorganisationer och deras ungdomsförbund.

Dessa utvecklingsmedel kan med fördel kombineras med det statsbidrag som sedan 2000 utgår för verksamhet med personliga ombud för personer med psykiska funktionshinder. (Dessa statsbidrag kan sökas av kommunerna från länsstyrelserna).

Aktiviteter

Insats	Aktörer	Tidplan
Stimulera gemensamt lokalt utvecklingsarbete i syfte att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.	Socialstyrelsen, Boverket, Kronofogdemyndigheten, Kriminalvården, övriga myndigheter, landsting, kommuner, bostadsföretag, organisationer.	Satsningen utvärderas i samband med att arbetet med strategin slutredovisas, senast den 1 juli 2010.

Till ansökan om utvecklingsmedel ska en utförlig plan för arbetet bifogas. I planen ska följande framgå:

- Mål och förväntade effekter/resultat av den planerade satsningen.
- Till vilket eller vilka mål i strategin som satsningen är relaterad.
- Idéerna bakom satsningen.
- Är en behovsinventering gjord?
- Vilka resurser behövs?
- Vilka samarbetspartners finns med? Vilken är deras roll och ansvar i satsningen? Samverkansavtal ska bifogas ansökan.
- Hur ser finansieringen ut? (Den egna delen specificerad)
- Har etiska överväganden gjorts? Har till exempel diskussioner förts om satsningens möjlighet att främja den enskildes egen handlingskraft, om hur barnperspektivet ska kunna tas tillvara samtidigt som den enskildes förmåga till initiativ främjas? Vilken roll är satsningen tänkt att ha i ett långsiktigt arbete mot hemlöshet?
- Hur ska satsningen följas upp?
- Hur ska resultat från satsningen användas/implementeras i den ordinarie verksamheten?

Ansökan ska vara politiskt beslutad och förankrad på ledningsnivå. För myndigheter, frivilligorganisationer med flera gäller förankring i styrelse eller motsvarande.

Satsningar där någon eller några av nedanstående punkter finns med (utan inbördes ordning) kommer att prioriteras:

- Flera aktörer medverkar.
- Brukarorganisationer/frivilligorganisationer medverkar.
- Olika kommunala förvaltningar samverkar.
- Ansökan där kommunen parallellt söker medel för/anställer personligt ombud.
- Barnperspektivet beaktas.
- Könsperspektivet beaktas.
- Mångfaldsperspektivet beaktas.

Annons med uppmaning att söka medel ska gå ut hösten 2007. En projektgrupp med representanter för Socialstyrelsen, Boverket, Kronofogdemyndigheten, Kriminalvården samt Sveriges Kommuner och Landsting bedömer ansökningarna. Forskare inom hemlöshetsområdet ska knytas till gruppen för att bistå i detta arbete. De lokala utvecklingsåtgärderna kommer att utvärderas av Socialstyrelsen. En forskargrupp anlitas för detta uppdrag.

Plan för fortlöpande uppföljning

Regeringen framhåller i strategin betydelsen av att över tid kunna följa utvecklingen av hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden. Barns och ungdomars situation ska särskilt uppmärksammas.

En plan för hur den fortlöpande uppföljningen av hemlösheten ska ske lämnas till regeringen senast den 31 december 2008.

En del i arbetet blir att ta del av frivilligorganisationernas erfarenheter. Sedan 2004 pågår ett projekt inom Stockholms Stadsmission för att samla kunskap om hemlösa barn och ungdomar mellan 12 och 20 år. Målet för projektet är att ta fram dokumenterad kunskap om barns och ungas egen syn på sin situation samt om frivilligorganisationernas erfarenhet av hemlöshet bland barn och unga och om orsakerna till den. Kunskaperna ska kunna användas som grund för diskussion och metodutveckling.

Sedan 2005 bedrivs 13 lokala utvecklingsprojekt med stöd av Socialstyrelsen. Till varje projekt är en utvärderare knuten. En samlad utvärdering av satsningen ska presenteras för regeringen senast den 1 juli 2008. Erfarenheterna från projekten ska ligga till grund för det fortsatta utvecklingsarbetet och övriga insatser inom ramen för strategin.

Aktiviteter

Insats	Aktörer	Tidplan
Utvärdering av de 13 lokala hemlöshetsprojekt som sedan 2005 bedrivs med stöd av Socialstyrelsen.	Socialstyrelsen, kommuner, landsting, bostadsföretag, organisationer.	Utvärderingen presenteras för regeringen senast den 1 juli 2008.
Plan för kartläggning av den sekundära bostadsmarknaden.	Socialstyrelsen och Boverket.	Uppdraget ska redovisas senast den 1 september 2007.
Utveckling av Kriminalvårdens statistik	Kriminalvården.	2008.
Utveckla statistik över antalet ansökningar och verkställda vräkningar.	Kronofogdemyndigheten.	Uppdraget ska redovisas senast den 1 januari 2009.
Plan redovisas för hur den fort-löpande uppföljningen ska ske.	Socialstyrelsen.	Rapport till regeringen senast den 31 december 2008.
Nationell kartläggning av hemlöshetens omfattning i Sverige.	Socialstyrelsen.	Genomförs 2010.

Flera delprojekt kommer att bli betydelsefulla för att långsiktigt kunna studera hemlösheten i Sverige.

Förslaget till plan för hur den sekundära bostadsmarknaden återkommande kan följas är avsett att bidra till ett bättre kunskapsunderlag om kommunernas insatser mot hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

Utveckling av Kriminalvårdens statistik ger värdefull kunskap om bostads-situationen för personer som varit intagna på kriminalvårdsanstalt.

Kronofogdemyndighetens arbete med att utveckla sin statistik ger viktig kunskap om vräkningar – omfattning, fördelning på kommuner, riskgrupper, utvecklingstendenser.

År 2010 ska en nationell kartläggning av hemlösheten genomföras.

Kunskapsspridning och stöd till implementering

En central del i uppdraget är att sprida kunskap, både om hemlösheten som problem, om regeringens strategi och om verksamma metoder för att motverka hemlöshet. De samverkande myndigheterna har ett ansvar att se till att kunskap sprids och att satsningarna implementeras. Detta arbete ska pågå fortlöpande genom bland annat seminarier, informationsinsatser, att stimulera nätverk som arbetar mot hemlöshet.

Aktiviteter

Insats	Aktörer	Tidplan
Seminarier, kontakter med nätverk som arbetar mot hemlöshet, informationsinsatser från aktörerna i styrgruppen.	Socialstyrelsen, Boverket, Kronofogdemyndigheten, Kriminalvården, övriga myndigheter, landsting, kommuner, bostadsföretag, organisationer.	Fortlöpande.

Kommunikationsplan

Information är en väsentlig del i genomförandet av strategin. Nedan redogörs för syftet med informationsinsatserna samt målgrupperna. Kommunikationsplanen – med aktiviteter inplanerade – kommer fortlöpande att uppdateras.

Projekt- och kommunikationsmål

Projektets strategiska mål:

1. Alla ska vara garanterade tak över huvudet och erbjudas fortsatta samordnade insatser utifrån individuella behov.
2. Antalet kvinnor respektive män som är intagna eller inskrivna på kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet, har stödboende eller vistas på hem för vård och boende (HVB) och inte har ordnad bostad inför utskrivning ska minska.
3. Inträde på den ordinarie bostadsmarknaden ska underlättas för kvinnor respektive män som befinner sig i boendetrappor, träningslägenheter eller andra former av boenden som tillhandahålls av socialtjänsten och andra aktörer.
4. Antalet vräkningar ska minska och inga barn ska vräkas.

Övergripande kommunikationsmål:

Externt

- Kommunikationen ska bidra till kunskap och samsyn om de fyra strategiska målen.
- Kommunikationen ska stödja samverkan och samordning inom projektet och med primära målgrupper. Syftet är att nå de fyra strategiska målen.

Internt

- Väl fungerande intern information ska ge goda förutsättningar för samverkan och enad kommunikation inom och från projektet.

Budskap

- Motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

Strategier

Projektet ska genom sin samlade kunskap och tydlighet i vilka strategiska mål som ska uppnås skapa förutsättningar för samordning och samsyn i kommande satsningar mot hemlöshet.

Målgrupper

Myndigheter

- Kriminalvården
- Kronofogdemyndigheten
- Boverket
- Sveriges kommuner och landsting
- kommunernas socialtjänst och bostadsförsörjning (inklusive politiker)
- landsting (inklusive psykiatri och politiker)
- rikspolitiker
- länsstyrelser
- Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, DO
- Barnombudsmannen, BO
- Handikappombudsmannen
- Statens institutionstyrelse

Övriga aktörer

- Frivillig- och brukarorganisationer inom det sociala området
- bostadsföretag
- Hyresgästföreningen
- fastighetsägare
- SABO
- forskare

Vidareinformatörer

Referensgruppen

Utvärdering

En utomstående utvärderare ska anlitas för att analysera hur hela uppdraget med hemlöshetsstrategin har genomförts, vilket ska redovisas senast den 1 juli 2010.

Den nationella styrgruppen fattar beslut om formerna för utvärderingen.